

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**

Suomija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Asmuo, turintis tėvų valdžią, privalo užtikrinti subalansuotą vaiko vystymąsi ir gerovę pagal jo individualius poreikius bei pageidavimus. Taigi tėvų valdžios tikslas – užtikrinti artimus ir šiltus santykius, ypač tarp vaikų ir jų tėvų.

Vaikams privaloma užtikrinti tinkamą ir vaikų amžių bei vystymosi etapą atitinkantį rūpinimąsi, auklėjimą, priežiūrą ir apsaugą. Vaikai turėtų būti auginami saugioje ir skatinančioje aplinkoje, gauti vaiko polinkius ir pageidavimus atitinkantį išsilavinimą.

Vaikai turi būti auklėjami supratingai, užtikrinant saugumą ir meilę. Vaikams negalima taikyti fizinio bausmių arba kitaip prieš juos smurtauti. Vaikams turėtų būti padedama, jie turėtų būti skatinami stengtis būti savarankiškais, elgtis atsakingai ir brandžiai. (Vaiko globos ir teisių bendrauti su vaiku įstatymo Nr. 361 /1983 1 skirsnis).

Asmuo, turintis tėvų valdžią, privalo užtikrinti pirmiau aprašytą vaiko gerovę ir vystymąsi. Tuo tikslu jis turi teisę priimti sprendimus dėl rūpinimosi vaiku, vaiko auklėjimo, gyvenamosios vietos ir kitų asmeninių reikalų. Priimant sprendimą turėtų būti atsižvelgiama į vaiko nuomonę.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jeigu vaiko tėvai gimus vaikui yra susituokę, tėvų valdžia priklauso jiems abiem. Jeigu vaiko tėvai gimus vaikui nėra susituokę, tėvų valdžia priklauso motinai. Tėvai gali susitarti, kam priklauso globa, patvirtindami tėvystę. Jeigu vaiko globa priklauso vienam iš tėvų ir tėvai vėliau susituokia, tėvų valdžia tenka abiem tėvams.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Teismas gali perduoti vaiko globą vienam arba keliems asmenims, jiems su tuo sutikus. Tada vaiko globa priklauso ne tik tėvams arba iš tėvų atimama. Sprendimas perduoti vaiko globą ne tėvams turi būti pagrįstas vaiko interesais ir priimamas tik tada, jeigu, atsižvelgiant į vaiko interesus, tam yra pagrįsta priežastis. Jeigu tėvai yra mirę, socialinės gerovės valdyba imasi priemonių dėl vaiko globos perdavimo.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateišje klausimas?

Globa ir teisės bendrauti su vaiku skiriamos atsižvelgiant į vaiko interesus, ir taip, kad tomis teisėmis ateityje būtų galima naudotis kuo geriau. Tėvai gali sudaryti sutartį dėl tėvų valdžios. Jeigu tėvams susitarti nepavyksta, ginčas perduodamas spręsti teismui.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Sutartis dėl vaiko globos ir teisių bendrauti su vaiku turi būti sudaryta raštu ir pateikta tvirtinti vietos socialinės gerovės institucijai. Socialinės gerovės institucija privalo užtikrinti, kad sutartis atitiktų vaiko interesus. Socialinės gerovės valdybos patvirtinta sutartis galioja ir yra vykdoma taip, kaip galutinis teismo sprendimas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jeigu sutuoktiniams susitarti nepavyksta, jie gali kreiptis pagalbos į savivaldybės vaiko gerovės pareigūną arba sutuoktinių taikintoją. Vaiko gerovės pareigūnai teikia rekomendacijas tėvams ir yra įgaliojami tvirtinti tėvų tarpusavio sutartis. Vaiko gerovės pareigūno patvirtinta sutartis laikoma lygiaverte galutiniam teismo sprendimui. Sutuoktinių taikintojai padeda tėvams spręsti ginčus derybų būdu, taip pat gali padėti sudaryti sutartis. Sutuoktinių taikintojai privalo ypač atkreipti dėmesį į tai, kad būtų apsaugoti šeimoje augančių nepilnamečių interesai.

Teismas gali priimti sprendimus dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos, teisių bendrauti su vaiku ir vaiko išlaikymo išmokų. (Tarpininkavimo civilinėse bylose ir susitarimų patvirtinimo bendrosios kompetencijos teismuose įstatymo Nr. 394/2011 10 skirsnis). Teisminis tarpininkavimas skiriasi nuo teisminės teisenos procedūros. Teismo tarpininkavimo procedūrą galima pradėti, kai teisme nagrinėjama byla perduodama teismo tarpininkui arba kai to tiesiogiai paprašo ginčo šalys. Tarpininko funkcijas atlieka teisėjas, o jam talkina ekspertas, dažniausiai – psichologas arba socialinis darbuotojas. Patvirtinta sutartis laikoma lygiaverte teismo sprendimui. Jeigu sutarties sudaryti nepavyksta, byla grąžinama teismui arba teismas užbaigia bylą.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas gali priimti sprendimą dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos ir teisių bendrauti su vaiku. Jeigu reikia, teismas gali priimti sprendimą dėl globėjo teisių ir pareigų ir dėl to, kaip globėjai tomis pareigomis turėtų dalytis. Priimdamas sprendimą dėl teisių bendrauti su vaiku, teismas privalo išdėstyti išsamias nuostatas dėl vaiko lankymo sąlygų ir dėl to, su kuo vaikas gyvens. Nustatant globą, taip pat nustatomos vaiko išlaikymo išmokos.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Jeigu globėjas yra vienas, globėjas pats priima su vaiko priežiūra susijusius sprendimus. Tačiau teismo sprendime gali būti išdėstytos nuostatos dėl globėjo teisių ir pareigų, taip pat dėl teisės keisti vaiko gyvenamąją vietą.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Jeigu globa yra bendra, globėjai dalijasi valdžia visais su vaiku susijusiais klausimais. Jeigu globėjai gyvena skyrium, kasdieniai sprendimai, susiję su vaiku, priimami priklausomai nuo to, su kuriuo iš tėvų vaikas gyvena. Tačiau priimant svarbius sprendimus reikalingas abiejų globėjų pritarimas. Pavyzdžiui, svarbūs sprendimai yra sprendimai dėl vaiko tikėjimo arba gyvenamosios vietos pakeitimo, paso išdavimo, išsilavinimo, sveikatos priežiūros arba gydymo ligoninėje.

10 Į kokią teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Rašytinį pareiškimą dėl vaiko globos arba teisių bendrauti su vaiku reikėtų pateikti vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui (suom. *käräjäoikeus*). Pareiškimą gali pateikti vienas iš tėvų arba abu tėvai, globėjas arba socialinės gerovės valdyba. Pareiškime turėtų būti išdėstytas reikalavimas ir jo pagrindas. Visi dokumentai, kuriuos reikia naudoti kaip įrodymus, turi būti pridėti. Pareiškimas pasirašomas ir pristatomas į apylinkės teismą asmeniškai arba jį pristato įgaliotasis atstovas. Pareiškimą taip pat galima išsiųsti paštu arba faksu. Byla pradeda, kai apylinkės teismas gauna pareiškimą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreittinto proceso tvarka?

Globos bylose taikomas Vaiko globos ir teisės bendrauti su vaiku įstatymas. Pagal šį įstatymą nagrinėjant bylą dėl globos arba teisės bendrauti su vaiku teismas privalo suteikti tėvams ir globėjui galimybę būti išklausytiems. Vaikas gali būti išklausytas teisme, jeigu dėl pagrįstų priežasčių tai yra būtina bylai išspręsti. Teismas paprastai taip pat paprašo ataskaitos apie vaiko aplinkybes iš socialinės gerovės valdybos.

Kai byla pradedama, teismas gali priimti laikinąjį sprendimą dėl to, su kuo vaikas turėtų gyventi, dėl teisių bendrauti su vaiku ir dėl su tuo susijusių sąlygų. Ypatingomis aplinkybėmis teismas gali paskirti laikinąjį globėją, kol bus priimtas galutinis sprendimas. Laikinojo teismo sprendimo skųsti negalima. Jis galioja tol, kol teismas nepriima galutinio sprendimo.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Globos bylose galima skirti teisinę pagalbą. Galimybės gauti teisinę pagalbą priklauso nuo asmens pajamų. Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą Suomijoje pateikiama adresu <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apylinkės teismo sprendimą galima apskųsti apeliaciniam teismui (suom. *hovioikeus*).

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Sprendimų dėl tėvų valdžios vykdymo tvarka nustatyta Sprendimų dėl vaiko globos ir teisės bendrauti su vaiku įstatyme (suom. *laki lapsen huolto ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta* 619/1996). Dėl sprendimo vykdymo reikia kreiptis raštu į vaiko arba priešingos bylos šalies gyvenamosios vietos apylinkės teismą. Tačiau, jeigu sprendimas dėl tėvų valdžios buvo priimtas mažiau negu prieš tris mėnesius, dėl sprendimo vykdymo užtikrinimo galima kreiptis į antstolį. Sprendimas turi būti pridėtas prie pareiškimo.

Gavęs prašymą ir kitos šalies pareiškimą, teismas paprastai paveda ginčą spręsti socialinės gerovės valdybos tarpininkui. Tarpininkas kreipiasi į tėvus ir aptaria iškilusį klausimą su jais ir, jei tai įmanoma, su vaiku. Tarpininkas taip pat stengiasi surengti bendrą susitikimą su abiem tėvais. Tarpininkas praneša rezultatus teismui, o teismas priima sprendimą byloje. Teismas taip pat gali nurodyti, kad vaiką apžiūrėtų gydytojas.

Jeigu teismas nusprendžia, kad sprendimas dėl tėvų valdžios turi būti vykdomas, kita šalis privalo perduoti vaiką. Sprendimo vykdymas gali būti užtikrinamas nustačius sąlyginę baudą. Galima kraštinė priemonė – vaikas iš sprendimą vykdyti atsisakančios šalies gali būti perimtas priverstiniu būdu.

Jeigu apylinkės teismas nurodė perimti vaiką priverstiniu būdu, antstolio prašymu tarpininkavimas vis tiek gali būti tęsiamas.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Pripažįstant kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus dėl tėvų valdžios, kurie patenka į [Tarybos reglamento \(EB\) Nr. 2201/2003](#) taikymo sritį, taikomos to reglamento nuostatos. Reglamentas netaikomas Danijoje.

Pagal reglamentą sprendimas dėl santuokos nutraukimo turi būti pripažintas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų. Tačiau bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą sprendimą pripažinti arba sprendimo nepripažinti. Prašymas dėl pripažinimo Suomijoje teikiamas vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui.

Danijoje priimti sprendimai dėl tėvų valdžios ir Švedijoje priimti sprendimai, išskyrus sprendimus, priimtus pagal minėtą reglamentą, vykdomi vadovaujantis 1977 m. įstatymu dėl Šiaurės valstybių sprendimų pagal civilinius ieškinius pripažinimo ir vykdymo (suom. *laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta* 588/1977). Atskiras patvirtinimas dėl sprendimo pripažinimo neteikiamas. Prašymai dėl vykdymo teikiami apylinkės teismui.

Visi kiti užsienio šalių sprendimai dėl tėvų valdžios Suomijoje pripažįstami be jokio specialaus patvirtinimo. Tačiau, gavęs prašymą, Helsinkio apeliacinis teismas (suom. *Helsingin hovioikeus*) gali patvirtinti, kad sprendimas Suomijoje pripažįstamas arba nepripažįstamas.

Prašymas dėl vykdytino sprendimo dėl globos vykdymo teikiamas vaiko arba priešingos bylos šalies gyvenamosios vietos arba laikinos gyvenamosios vietos apylinkės teismui. (Daugiau informacijos apie vykdymo užtikrinimo procedūras galima rasti atsakyme į 14 klausimą.)

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Tokia pati procedūra, kaip nurodyta atsakyme į 15 klausimą.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? Suomijos teisės aktai taikomi bylose dėl tėvų valdžios, kurios yra nagrinėjamos Suomijoje.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/02/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.